

ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี

The Effect of Group Process on Developing Youth's Responsibility Behavior at The Juvenile Observation and Protection Centre, Udon Thani Province

ธีรวัฒน์ พุทธาวัง (Teerawat Putthwang) *

กาญจนา ไชยพันธุ์ (Ganjana Chaiyapan Ed. D.)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี ที่มีอายุระหว่าง 14 - 18 ปี จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 10 คน กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมกระบวนการกลุ่ม จำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 40 - 50 นาที โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83 และโปรแกรมกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน ทดสอบความแตกต่าง ของคะแนนเฉลี่ยแบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบ The Wilcoxon Signed Ranks Test ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยแบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบ หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติทดสอบ The Mann - Witney U Test

ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลอง มีคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการทดลองกลุ่มทดลอง มีคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

This quasi - experimental research was conducted to study the effect of group process on developing youth's responsibility behavior at The Juvenile Observation and Protection Centre, Udon Thani Province. The target group of this study included 20 youths with the age between 14-18 years old at the Juvenile Observation and Protection Centre, Udon Thani Province. They were separated into 2 groups; 10 youths for the experimental group and 10 youths for the control group. The experimental group obtained

สำคัญ: กระบวนการกลุ่ม, พฤติกรรมรับผิดชอบ

Keywords: Group Process, Responsibility Behavior

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

8 sessions with the group process for 40-50 minutes each time, led by the researcher. The instruments used in this study were a responsibility behavior test with a reliability of 0.83 and the group process for developing youths' responsibility behavior. The pre-test and post test score on responsibility behavior test of the experimental group were measured with the Wilcoxon Signed Ranks Test. The post test score on the responsibility behavior test of the experimental group and the control group were analyzed by using the Mann - Whitney U Test.

The research finding found that: after the experimental activities, the mean score of responsibility behavior test of the experimental group was higher with statistically significant at the .05 level. The post-test mean score of responsibility behavior test of the experimental group was higher than the control group with statistically significant different at the .05 level.

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบัน ปัญหาทางด้านจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญ เพราะปรากฏการณ์ทางสังคมทั้งหลายได้ประจักษ์ให้เห็นอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นสังคมที่พัฒนาแล้วหรือสังคมที่กำลังพัฒนาทุกแห่งในโลกเพราะสังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคที่โลกไร้พรมแดนในเรื่องข้อมูลข่าวสาร ส่งผลให้เกิดการแข่งขันในทุกเรื่องทุกด้านมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การนำเอาเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาพัฒนาประเทศ หรือแม้แต่การรับเอาวัฒนธรรมค่านิยมต่างๆ ที่มาพร้อมกับเทคโนโลยี ส่งผลให้สังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมที่หันเข้าหาวัตถุนิยมมากขึ้นตามกระแสของการเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ทำให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ค่านิยมที่ดีงามก็ลบลือนหายไป กลับกลายเป็นค่านิยมใหม่ที่ทำลายความสงบของสังคมมากขึ้นทุกที (สุวิทย์ สุขหมั่น, 2546)

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติดยอมทำให้เด็กและเยาวชนได้รับผลกระทบตามไปด้วย และที่สำคัญไปกว่านั้นกำลังเกิดขึ้นในหมู่เด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยประพฤติตนและดำเนินชีวิตไปในทางมิชอบ ก่อคิดและกระทำผิดกฎหมาย ทำให้ตนเองและบุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อน

จากรายงานสถิติคดีเด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานีพบว่าในระหว่างปี 2548-2550 พบว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น กล่าวคือ ในปี 2548 มีเด็กและเยาวชนกระทำผิดและถูกต้องโทษ เพียง 847 คน ปี 2549 มีเด็กและเยาวชนกระทำผิดและถูกต้องโทษ 985 คน ปี 2550 มีเด็กและเยาวชนกระทำผิดและถูกต้องโทษ 1,019 คน และข้อมูลล่าสุดในปี พ.ศ. 2551 (ม.ค.-ส.ค.) มีเด็กและเยาวชนกระทำผิด 556 คน โดยจำแนกตามฐานความผิดผิดนั้นสามอันดับแรกคือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

จากสถิติดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่า การที่เด็กกระทำผิดเกิดจากการขาดจริยธรรม ที่เหมาะสม โดยสามารถเห็นได้จากสถิติที่กล่าวไปซึ่งอาจอธิบายได้ว่าการที่เด็กกระทำผิดโดยการลักขโมยทำร้ายผู้อื่นและเสพสิ่งเสพติดนั้นเกิดจากการขาดความรับผิดชอบจึงได้ก่อเหตุและส่งผลกระทบต่อสังคมตามมา ทำให้สังคมไม่สงบสุขและ ที่สำคัญเด็กเหล่านี้ล้วนเป็นกำลังสำคัญในอนาคตของประเทศ ถ้าพวกเขาขาดพฤติกรรมเหล่านี้แล้วอาจส่งผลร้ายแรงต่อประเทศชาติก็เป็นได้ ดังนั้นการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบให้แก่เด็กเหล่านี้จึงมีความสำคัญ เพราะการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบนี้จะช่วยเสริมสร้างจริยธรรมในส่วนที่เขามีน้อยหรือขาดหายไป จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ

ความจำเป็นของการศึกษาต่อการปลูกฝังและพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบในเยาวชนในสถานพินิจเด็กและเยาวชนและวิธีปลูกฝังและพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบนั้นมีหลายวิธีซึ่งเห็นได้จากงานวิจัยต่าง ๆ เช่น

ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ตัวแบบบุคคลจริง ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ โดยใช้ตัวแบบบุคคลจริงมีพัฒนาการพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการเรียนรู้โดยตัวแบบบุคคลจริง ได้ศึกษาเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มร่วมกับการใช้ตัวแบบในการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มร่วมกับการใช้ตัวแบบมีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มร่วมกับการใช้ตัวแบบ และสุวิทย์ สุขหมั่น (2546) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรม จริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพัฒนาเด็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดขอนแก่น พบว่านักเรียนที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการทางพฤติกรรมจริยธรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สามารถพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น การให้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของการปลูกฝังจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ตัวแบบบุคคลจริง ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้ตัวแบบบุคคลจริง มีพัฒนาการพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการเรียนรู้โดยตัวแบบบุคคลจริง ของ เตือนเด่นหล้า ชัยปริญญา (2539)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า กระบวนการกลุ่มนั้นสามารถส่งผลหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สมาชิกในกลุ่มพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ สร้างความรู้สึก

ของการเห็นคุณค่าในตนเองและเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น เกิดความคิดตระหนักรู้ได้ด้วยตนเอง และการจัดกระบวนการกลุ่มนี้ก็เพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงขึ้นและไม่เพียงแต่พัฒนาตนเองเท่านั้น พฤติกรรมรับผิดชอบยังมีความเกี่ยวเนื่องกับสังคม ส่งผลต่อเนื่องกับสังคมอย่างเห็นได้ชัดและเป็นฐานของนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมในด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบมาใช้กับเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี

คำถามการวิจัย

1. เยาวชนที่ได้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มมีคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบหลังการทดลองสูงกว่าเยาวชนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการกลุ่มหรือไม่
2. เยาวชนที่ได้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มมีคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานีระหว่างกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้กระบวนการกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี ก่อนและหลังการใช้กระบวนการกลุ่ม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การใช้กระบวนการกลุ่ม** หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เยาวชนมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกัน แล้ววิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและสมาชิกในกลุ่ม อันก่อให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบ โดยพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบ 2 ด้าน คือ รับผิดชอบต่อตนเอง และรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 8 ครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 40 - 50 นาที เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นระยะเวลา

4 สัปดาห์ติดต่อกัน โดยดำเนินการตามขั้นตอน คือ
ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์และสรุป มีจุดมุ่งหมาย
เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด
ไว้โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่ม

2. พฤติกรรมรับผิดชอบ หมายถึง การกระทำ
ที่เยาวชนแสดงออกมาจริง ซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์
และพฤติกรรมต่างๆ ที่บ่งถึงความรับผิดชอบที่วัดได้จาก
แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบหรือจากการสังเกต
ในระหว่างเข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม

3. แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบ หมายถึง
แบบวัดที่ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดพฤติกรรมรับ
ผิดชอบของ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ
ประกอบด้วยข้อความต่าง ๆ ที่บรรยายถึงพฤติกรรม
รับผิดชอบ 2 ด้าน คือ 1) รับผิดชอบต่อตนเอง
2) รับผิดชอบต่อสังคม รวม 25 ข้อ

4. กลุ่มเป้าหมาย หมายถึง เยาวชนใน
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี
ได้มาโดยการทำแบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบของ
เยาวชนที่มีคะแนนต่ำ เรียงลำดับจากน้อยไปหามาก

O ₁	แทน	การวัดพฤติกรรมรับผิดชอบก่อนการทดลองในกลุ่มทดลอง
O ₂	แทน	การวัดพฤติกรรมรับผิดชอบหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง
O ₃	แทน	การวัดพฤติกรรมรับผิดชอบก่อนการทดลองในกลุ่มควบคุม
O ₄	แทน	การวัดพฤติกรรมรับผิดชอบหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม
X	แทน	การได้รับการพัฒนาโดยการจัดกระบวนการกลุ่ม
C	แทน	กลุ่มควบคุม
E	แทน	กลุ่มทดลอง

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย เป็นเยาวชนในสถานพินิจ
และคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี จำนวน
20 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมและ
กลุ่มทดลอง กลุ่มละ 10 คน

จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
กลุ่มละ 10 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi -
Experimental Research) เพื่อศึกษาผลของการใช้
กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของ
เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
จังหวัดอุดรธานี โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้วางแผนการทดลองแบบ
Quasi-Experimental Design โดยรูปแบบการทดลอง
สองกลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทำการทดสอบ
ก่อนและหลังการทดลอง (The pretest-posttest
nonequivalent-groups design) ซึ่งเขียนเป็นรูปแบบ
การวิจัยได้ดังนี้

E	O ₁	X	O ₂
C	O ₃		O ₄

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- **ตัวแปรอิสระ** คือ โปรแกรมกระบวนการ
กลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบ
- **ตัวแปรตาม** คือ พฤติกรรมรับผิดชอบ
ของเยาวชน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

- **แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบ** ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบ เป็นแบบวัดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ประกอบด้วยข้อความต่าง ๆ ที่บรรยายถึงพฤติกรรมรับผิดชอบ 2 ด้าน คือ 1) รับผิดชอบต่อตนเอง 2) รับผิดชอบต่อสังคม รวม 25 ข้อ

- **โปรแกรมกระบวนการกลุ่ม** เพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบ 2 ด้าน คือ รับผิดชอบต่อตนเอง และรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 8 ครั้ง แต่แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 40- 50 นาที เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ติดต่อกัน โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่ม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- **ก่อนการทดลอง** นำแบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบ ไปเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest) กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน เพื่อวัดคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ และเรียงลำดับคะแนนจากน้อยไปหามาก แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน ให้ภายในกลุ่มมีคะแนนใกล้เคียงกัน

- **ขั้นการทดลอง** ดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 40 - 50 นาที กับกลุ่มทดลองจำนวน 10 คน ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 10 คน ทำกิจกรรมของทางสถานพินิจฯ ตามปกติ

- **หลังการทดลอง** เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยนำแบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบไปเก็บข้อมูลหลังการทดลอง (Posttest) กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

- หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากแบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบ

- ทดสอบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบก่อนและหลังการทดลองของกลุ่ม

ทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบ The Wilcoxon's Matched-Pairs Signed-Ranks Test

- ทดสอบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติทดสอบ The Mann-Whitney U-test

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลตามสมมติฐานในการวิจัยดังนี้

สมมติฐาน ข้อที่ 1 หลังการทดลอง เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี มีคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการทดลอง

ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี มีคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า เยาวชนมีการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบสูงมากขึ้น การที่เยาวชนเข้าร่วมกระบวนการกลุ่มนั้น ทำให้เยาวชนได้มีการปฏิสัมพันธ์กัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และได้เข้าใจตนเองมากขึ้น ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและกลุ่ม โดยเห็นได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่มหรือเกม ยกตัวอย่างในกิจกรรม ครั้งที่ 3 รู้จักหน้าที่ตนเอง เยาวชนได้อ่านสถานการณ์แล้วได้อภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้ได้เปิดเผยความรู้สึกของตนเอง กล้าแสดงออก ได้เรียนรู้ระหว่างสมาชิกได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของเยาวชนส่งผลให้เกิดการพัฒนาความสามารถ และกิจกรรมครั้งที่ 7 ความเพียรพยายามไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค (น้ำเต็มแก้ว) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำงานกลุ่มในกรณีต้องพบกับอุปสรรคซึ่งเยาวชนก็มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

ร่วมกันหาทางแก้ไขจนสามารถจัดการกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่เยาวชนได้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มที่มีเป้าหมายช่วยให้เยาวชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2522) ที่กล่าวว่า วิธีที่ดีที่สุดในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ คือ การสร้างบรรยากาศที่ ส่งเสริม ให้สมาชิกในกลุ่มมีอิสระในการแสดงความรู้สึก นึกคิดของตนให้กลุ่มรับรู้ และเปิดเผยตนเองให้มากที่สุด ซึ่งในการร่วมกระบวนการกลุ่มแต่ละครั้ง สมาชิกให้ความ สนใจโดยมีการซักถาม ร่วมแสดงความคิดเห็น ในแต่ละครั้งและแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา เมื่อเผชิญปัญหา ซึ่งแต่ละสถานการณ์เป็นเรื่องที่อยู่ใน ชีวิตจริงที่สมาชิกต้องพบและสมาชิกกลุ่มยังแสดงถึง ความคิดอย่างมีเหตุผลในการแก้ปัญหาเมื่อต้องพบ สถานการณ์ที่แตกต่างไป และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัย ที่ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างความรับผิดชอบ ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่างกัน ผลการ วิจัยพบว่า กิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนในแต่ละกลุ่ม มีเป้าหมายของกลุ่มที่นักเรียนปรารถนา และเป้าหมาย จะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบต่อกลุ่มเป็นอย่างดี

สมมติฐานข้อที่ 2 หลังการทดลอง เยาวชนใน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี กลุ่มทดลอง มีคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ สูงกว่ากลุ่ม ควบคุม

จากผลการวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ ตั้งไว้คือ หลังการทดลอง เยาวชนในสถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี กลุ่มทดลอง มีคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบ สูงกว่ากลุ่มควบคุม เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ กระบวนการกลุ่มทำให้เยาวชนในกลุ่ม ทดลองที่เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรม รับผิดชอบมีศักยภาพเพียงพอที่สามารถช่วยในการปลูกฝัง พัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบได้ โดยเห็นได้จากกิจกรรมที่ ทำร่วมกัน เช่น กิจกรรมที่มีเกม ก็จะมีรางวัลเข้ามา

เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นหรือมี แรงจูงใจให้แสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้งานบรรลุผล

กล่าวโดยสรุปแล้ว การใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชนในสถาน พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี เป็น กิจกรรมที่ใช้ทักษะในการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิก ในกลุ่ม ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นต่อการติดต่อสัมพันธ์ของ คนในสังคม ความสามารถในการแสดงออกที่เหมาะสม นี้จะทำให้เยาวชนเกิดพัฒนาการพฤติกรรมรับผิดชอบใน ทางที่ดี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียน การสอนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบที่พึง ประสงค์แก่เยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ สามารถดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมทำให้สังคม ประเทศชาติ มีความสงบสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเยาวชนใน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัด อุดรธานี ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อทบทวนและติดตามเป็นระยะ ๆ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้พฤติกรรมยังคงอยู่จนเป็นนิสัย ของเยาวชนหลังจากทำการทดลอง
2. สถานที่ในการเข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม แต่ละครั้งไม่ค่อยมีความเป็นส่วนตัว ทำให้บางครั้ง สมาชิกในกลุ่มสนใจสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ควรมีสถานที่ที่ ป้องกันสิ่งรบกวนต่างๆที่ส่งผลต่อสมาชิกในกลุ่ม

3. ควรจัดเวลาของกระบวนการกลุ่มให้ สอดคล้องกับเวลาของปฏิบัติการกิจของเยาวชน เนื่องจาก เวลาของปฏิบัติการกิจแต่ละคนอาจแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ กระบวนการกลุ่มกับกิจกรรมอื่นๆ เช่น กระบวนการกลุ่มกับการใช้ตัวแบบ หรือ กระบวนการกลุ่มกับการให้คำปรึกษา เพื่อให้ทราบถึงผลความแตกต่างของการพัฒนา
2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาผลของการพัฒนา พฤติกรรมรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อสังคม ดังนั้นใน

การวิจัยครั้งต่อไปควรจะมีการศึกษาผลของการพัฒนา
พฤติกรรมรับผิดชอบให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3. ในการวิจัยเรื่องทำนองเดียวกับเรื่องนี้ ควร

มีการใช้เทคนิควิธีการ และเครื่องมืออย่างหลากหลาย
มาประกอบกันในการเก็บข้อมูล เช่น การสังเกต
การสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ทิศนา แคมมณี. (2542). **กลุ่มสัมพันธ์: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: บุรพาศิลป์การพิมพ์.

สุวิทย์ สุขหมั่น. (2548). **ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 โรงเรียนพัฒนาเด็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น.**

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตวิทยาลัย สาขาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.